

Terveellinen ja turvallinen rakennus – koko elinkaaren ajan

Webinaari 24.5.2022

Laajarunkoisten rakennusten tarkastukset

Pitääkö olla huolissaan?
Tarkastajan terveisiä kentältä

Olli Saarinen
erityisasiantuntija

 A-INSINÖÖRIT

Sisältö

- Tarve
- Tulokset
- Kustannukset
- Haasteet
- Yhteenveto

Oliko laki tarpeen?

Mikä "hallilaki"?

- 2000-luvun alun sortumat
- Laukaan maneesin sortuma 2013
- 1.4.2015 laki voimaan, siirtymäsäännös 4 vuotta, tarkastukset jatkuvat edelleen
- A-Insinöörit vastasi pilotoinnista (6 kohdetta)
- RIL 269-2015, ohje Laajarunkoisen rakennusten rakenteellisen turvallisuuden varmistamiseksi (velvoittaa kiinteistönomistajaa)
- Tavoitteena estää aineelliset- ja henkilövahingot sekä ohjata kiinteistönhuoltoa ja minimoida pitkän aikavälin kustannuksia.
- Loppuraporttina tarkastuskirja ja arviointitodistus

Laki laajarunkoisten rakennusten rakenteellisen turvallisuuden arvioinnista. Annettu Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2015

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa rakennusluvan saaneeseen laajarunkoiseen rakennukseen, jota käytetään sen pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaan **urheilu-, virkistys- tai vapaa-ajan toimintaan, kaupan palvelujen tarjoamiseen tai muuhun vastaavaan kokoontumiseen** taikka **eläinsuojana**, ja joka lisäksi täyttää seuraavat tunnusmerkit:

- 1) rakennuksessa on laajarunkoinen osa, jonka kerrosala jossain kerroksessa on vähintään 1 000 neliometriä; ja
- 2) rakennuksen kattokannattajat ovat:
 - a) tehdasvalmisteiset ja niiden jänneväli on vähintään 18 metriä; tai
 - b) paikalla valmistetut ja niiden jänneväli on vähintään 15 metriä.

Lakia sovelletaan lisäksi ennen tämän lain voimaantuloa rakennusluvan saaneeseen **maneesiin**, jonka paikalla rakennettujen kattokannattajien jänneväli on vähintään 15 metriä tai tehtaassa valmistettujen kattokannattajien jänneväli on vähintään 18 metriä.

Lakia ei sovelleta rakennuksiin, joiden kantavia rakenteita koskevien rakennesuunnitelmien ja kantavien rakenteiden toteutuksen vaatimustenmukaisuus on rakennuslupavaiheessa tai rakennustyönaikaisen valvonnan aikana tai vapaaehtoisesti ennen tämän lain voimaantuloa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisesti erityismenettelyssä tai ulkopuolisessa tarkastuksessa taikka muussa vastaavassa tämän lain arviointia koskevat vaatimukset täyttävässä menettelyssä osoitettu.

2 § Arviointivelvollisuus

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun laajarunkoisen rakennuksen omistajan on huolehdittava, että tässä laissa tarkoitettu pätevä asiantuntija arvioi rakennuksen laajarunkoisen osan keskeisten kantavien rakenteiden turvallisuuden. Asiantuntijan on osoitettava omistajalle kelpoisuutensa arviointitehtävään. Asiantuntijan kelpoisuuteen sovelletaan 48 §:n säännöksiä. Arvioitavan rakennuksen kantavien

Mitä tapahtui ”hallilain” voimaantulon jälkeen? Katsaus tuloksiin

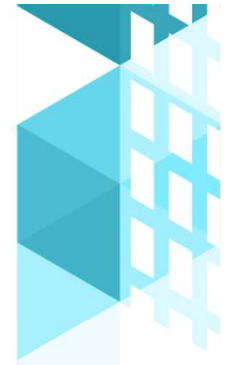
- Tulokset 301 hallitarkastuksesta vuosina 2015-2019
- Tarkastukset vuosina 2019-2022, jatkuvat edelleen

301 tarkastuksen tulos 2019, käyttötarkoitus

	Ei vakavaa huomautettavaa	Rungon vahvistus tarvittiin	Kohteiden lkm
Urheiluhallit	71 %	29 %	24
Maneesit	0 %	100 %	7
Myymälät	76 %	24 %	234
Muut (Messu- ja kongressitilat, viihdekeskukset ja asemarakennukset)	83 %	17 %	36
Kaikki	75 %	25 %	301

301 tarkastuksen tulos 2019, runkomateriaali

	Betonirunko	Teräsrunko	Liimapuurunko	NR-ristikko
Urheiluhallit	0 %	43 %	25 %	0 %
Maneesit	-	100 %	100 %	100 %
Myymälät	22 %	16 %	38 %	26 %
Muut (Messu- ja kongressitilat, viihdekeskukset ja asemarakennukset)	0 %	19 %	25 %	33 %
Kaikki	19 %	23 %	36 %	30 %

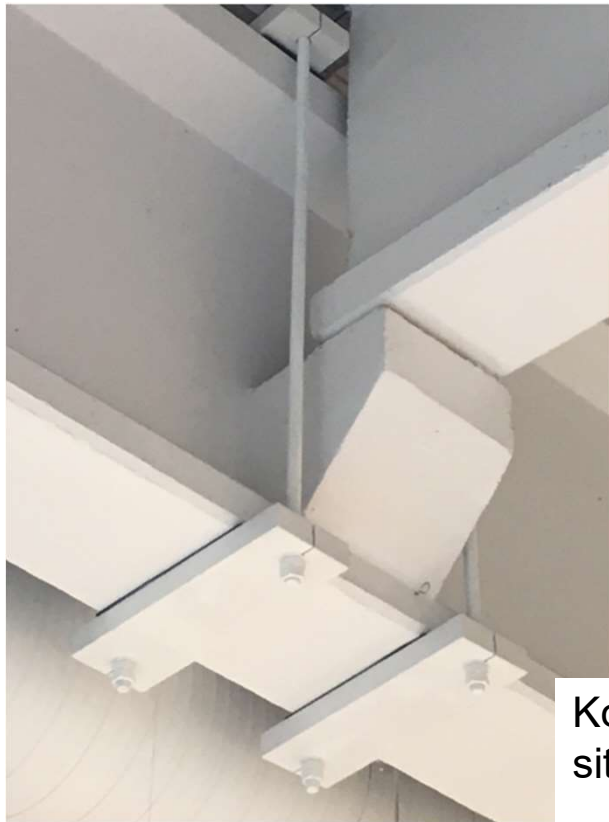
Esimerkkejä tarkastuksista

Käytäntöjä tarkastuksissa

- Kohdetarkastuksessa 1–4 asiantuntijaa, raporttien laadinnassa 2–4 asiantuntijaa
- Suunnitelmadokumenttien ja nostinten hankkiminen
- Yhteistyö ja neuvottelut kiinteistön omistajan, kiinteistöhuollon ja käyttäjien kanssa
- Tarkastuskirja: Runko, FEM-verailulaskelmat, yläpohja, vesikatto, alakatto ja ripustukset, alapohja/rossipohja, IV-konehuone, kaikki muut havainnot, joista lisäarvoa kiinteistöhuollolle
- Korjaussuunnittelu – rakennuslupa tai toimenpidelupa – rakennuttaminen

Betonirakenteiden liitoksia

Korjauksen jälkeen
sitkeämpi rakenne

- Betonipalkkien huomattava alimitoitus
- HI- ja I-palkit kiepahtavat
- Laajennuksessa lumen kinostuma huomioimatta
- Palonkestovaatimukset eivät täyty
- Teflon-laakerit putoamassa
- Irtonaisia betonikappaleita
- Neopreenikumit pullistuvat

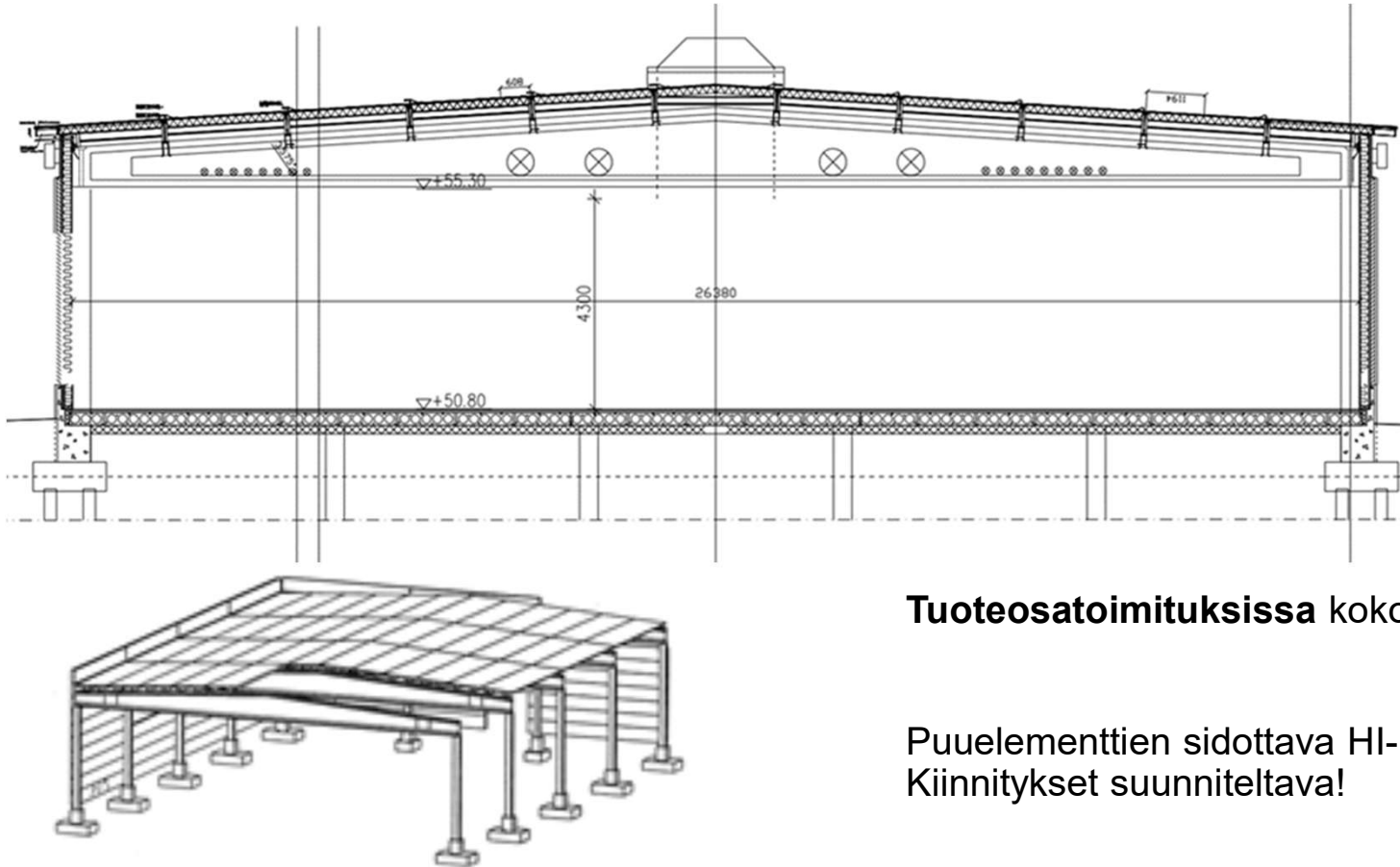

TT-laatan taipuma ja
lämpöliikkeet
pudottavat korokepalat

Pilari-palkki-liitos

Betoni ja Puu

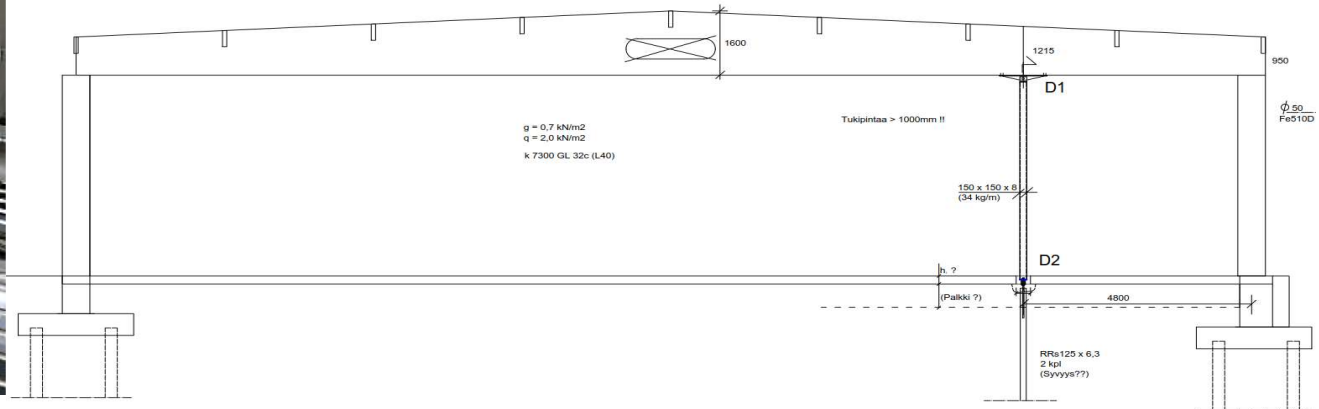
Tuoteosatoimituksissa kokonaisuus huomioon!

Puuelementtien sidottava HI-palkit kiepahdukselta.
Kiinnitykset suunniteltava!

Liimapuurunko

- Liimapuupalkeissa syviä halkeamia
- Liimapuupalkkien huomattava alimitoitus
- Laajennuksessa lumen kinostuma huomioimatta
- Liimapuupalkeissa jälkeinpäin väärin tehtyjä reikiä
- Kosteusvaihtelut
- Liiman laatu heikko

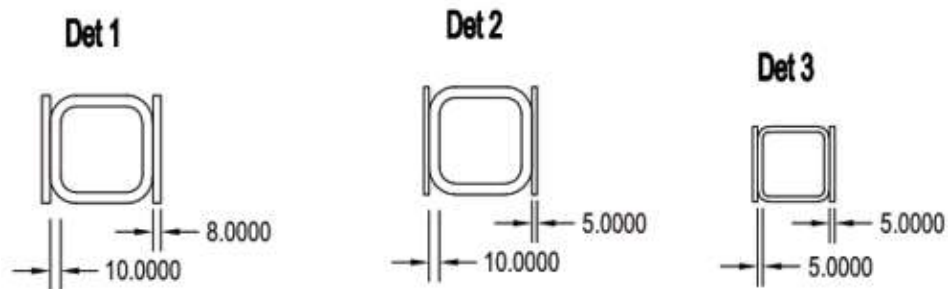
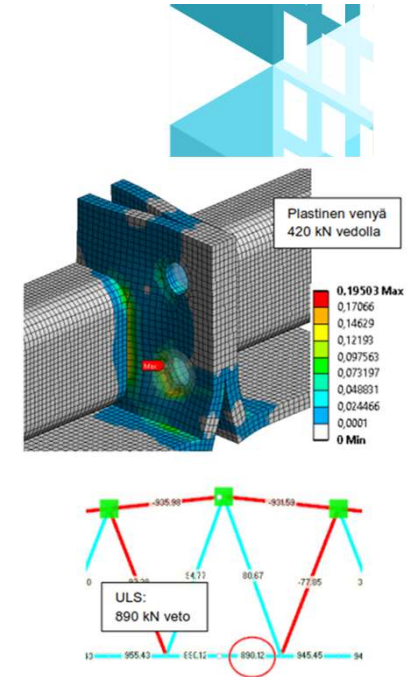
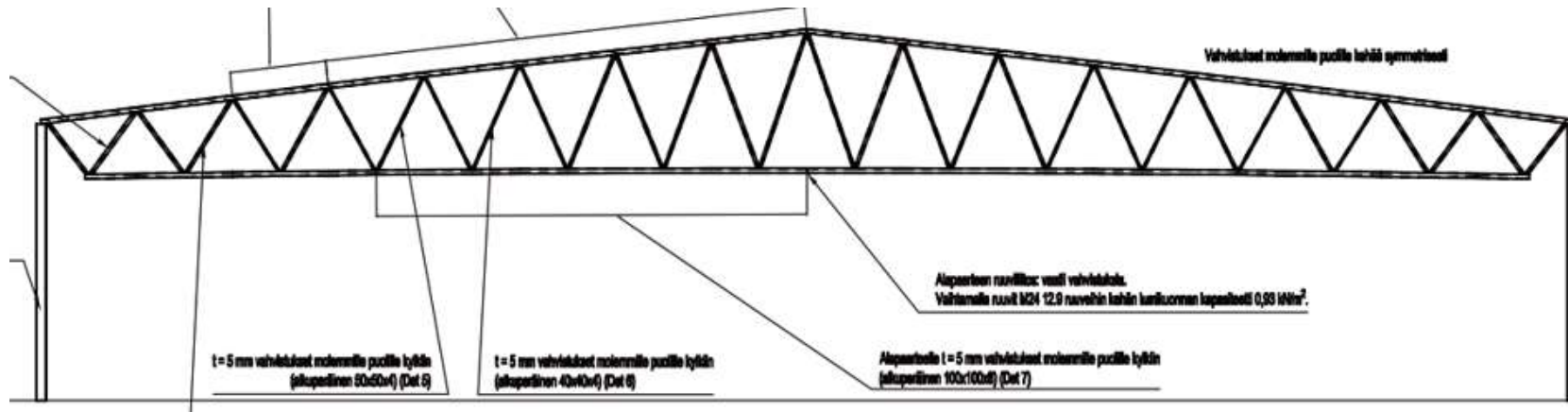

Naulalevyristikot ja maneesit

Kohteita on toteutettu pelkillä lupakuvilla. Rakennuksen ja rakenneosien jäykistys suunnitelmat puuttuvat.

Teräsrunko jäähallissa

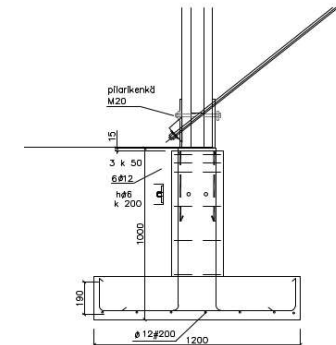
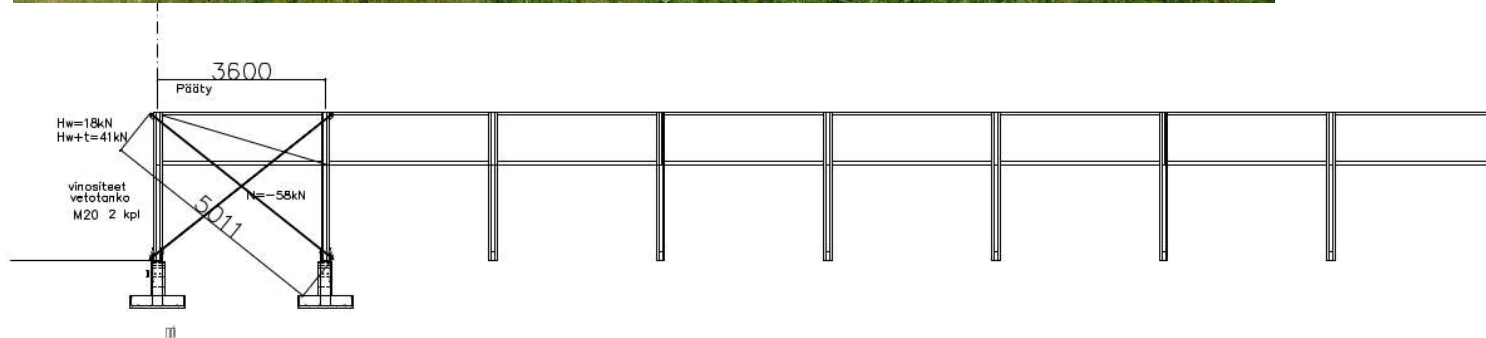
Lumikuorman kapasiteetista puuttui ennen korjausta 40 %, korjaus 100 000 €

- FEM-laskenta
- Jokainen sauva vahvistettiin hitsaamalla lattateräksiä
- Alapaarteen jatkokset vahvistettiin

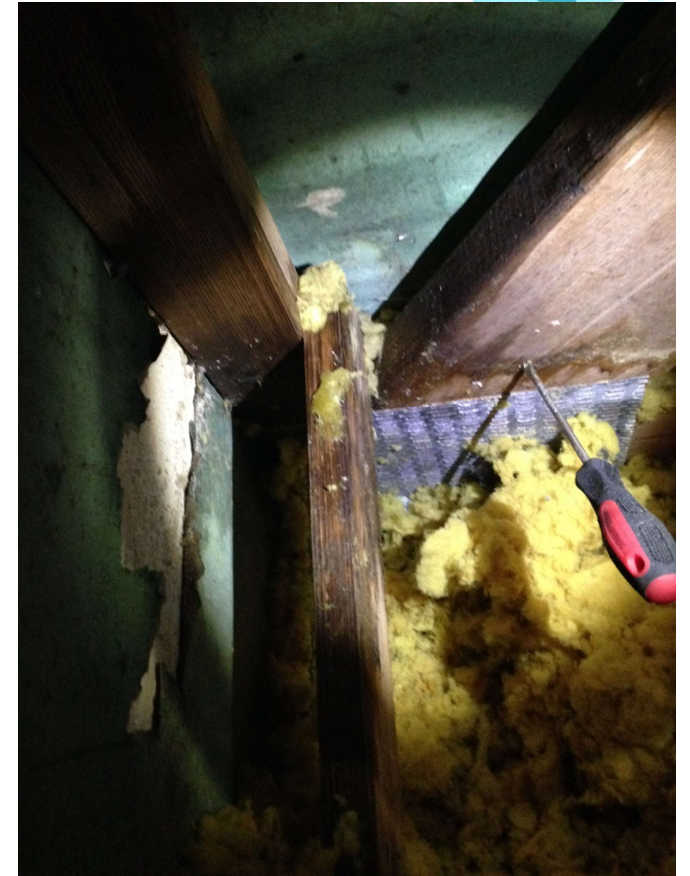
Törmäys kantavaan teräsrunkoon

Kaikki reevat asentamatta

Virheellinen detalji työmaatoteutus

Pressuhalli, alumiinirunko

Mikään rungon osa ei kestä vinossa,
niittiliitokset orsissa, asfaltissa pulteilla

Ruostetta, sinkin hapettumista

Mitä tarkastus maksaa?

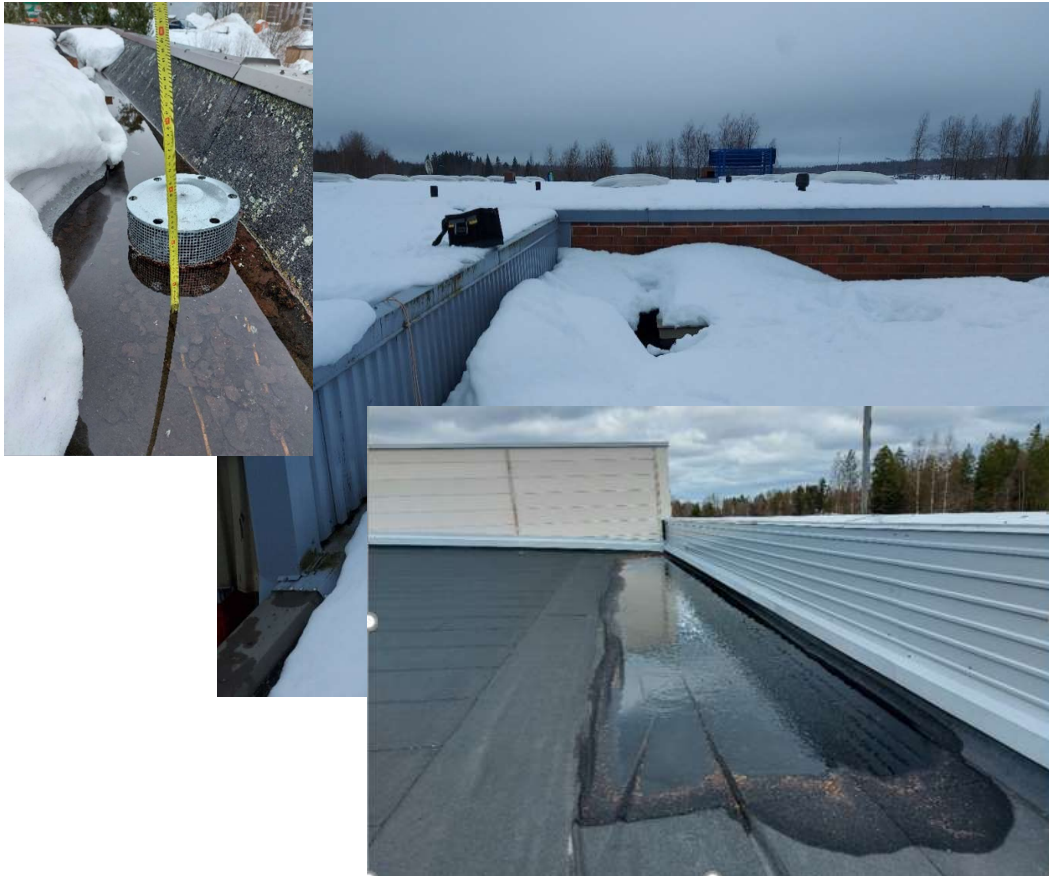
Kustannusten muodostuminen

- Kokonaiskustannukset ovat noin 4 500–12 000 euroa (alv 0%) / kohde
- RAK- ja ARK-Suunnitelmien hankinta
- Nostimen hankinta
- Tarkastuksen valmistelu
- Tarkastus kohteessa
- Matkakulut
- Vertailulaskelmat
- Tarkastuskirjan ja Arviointitodistuksen laadinta

Haasteet... ja mahdollisuudet!

Haasteita ja mahdollisuuksia!

- RAK-suunnitelmia ei ole, ei edes ARK-suunnitelmia
- Työ vaatii monipuolista kokemusta
 - Eri materiaaleista
 - Mitoitusmenetelmistä
 - Tuotantoprosesseista
 - Talotekniikasta
 - Palotekniikasta
 - Rakennusfysiikasta
 - Korjausmenetelmistä
- Kiinteistönhoitajan rooli on merkittävä!
- Lumen painoa seurataan jo monissa kohteissa. Joissakin kohteissa poistettu jo kahdesti keväällä 2022.
- Lumen poisto on pienempi kustannus, kuin poistossa rikottujen vesikattojen korjauskustannus.
- Rakenteiden painumaa voidaan etänäkin mitata, mutta...

Huomio tarkastamattomiin rakennuksiin

- Maatalouden rakennukset oletettavasti pääosin tarkastamatta
- Teollisuus- ja varastorakennusten vapaaehtoinen tarkastus

Vastuu on kaikilla

Muistilista kiinteistönomistajalle

Tarkastustoiminta

- Arviointitodistus tulee toimittaa rakennusvalvontaviranomaiselle
- Riittävän kokeneiden tarkastajien valinta
- Vapaaehtoisuus eli myös teollisuusrakennukset tulisi tarkastaa
- Korjausten ryhmittely
 - Korjattava heti
 - Korjattava 3-6kk kuluessa, lumen poisto tarvittaessa
 - Korjattava normaalien vuosikorjausten yhteydessä

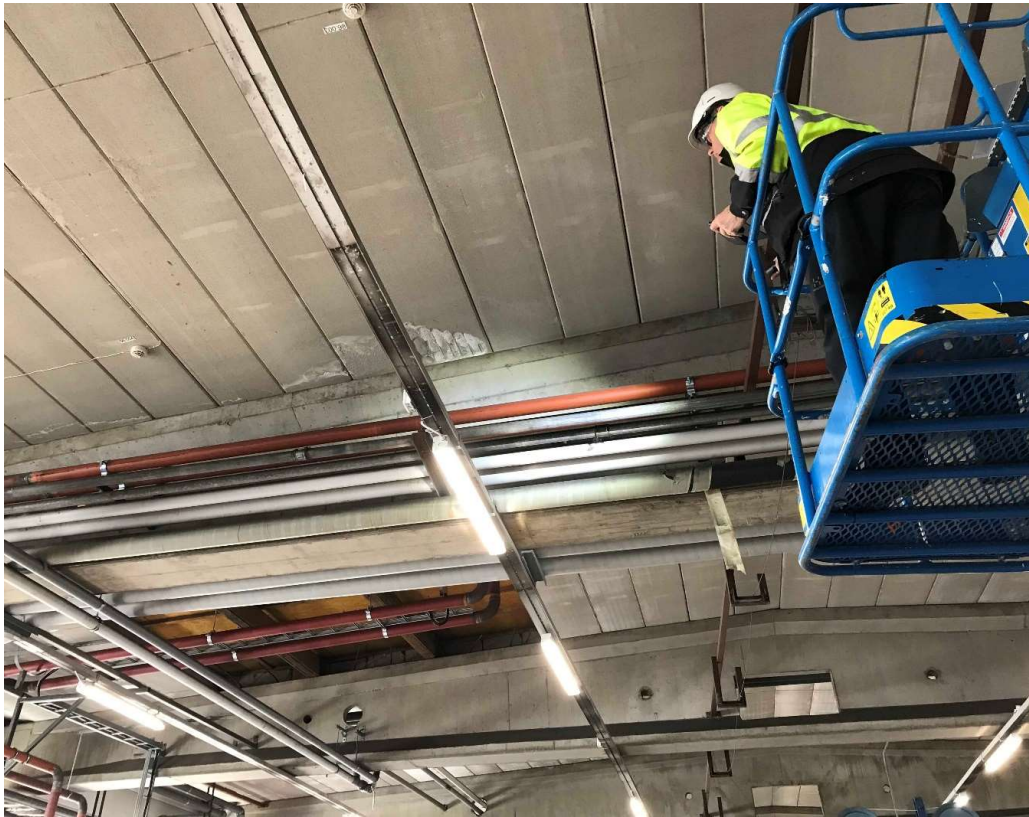
Uusintatarkastuskäytäntö 10 vuoden välein (5 v.)

Uudiskohteet

- Kolmannen osapuolen tarkastukset toimiva ratkaisu. Rakennusvalvoja tai tilaaja voi vaatia.
- Tuoteosatoimituksissa valvottava, että kustannusten minimointi ei johda alimitoitukseen.
- Varautuminen 20 % lisäkuormitukseen aurinkopaneeleiden ja runsaslumisten talvien vuoksi.

Vastuu on kaikilla osapuolilla Tilaaja - Suunnittelija - Tuoteosan valmistaja - Rakennuttaja - Urakoitsija - Valvoja - Kiinteistönhoitaja - Käyttäjä

KIITOS!

Olli Saarinen
Erityisasiantuntija
Puh. 0400 654 209
olli.saarinen@ains.fi

Rakennusterveydestä huolehtiminen

Miten ennakoida rakennusterveyteen liittyviä riskejä ja hallita niitä jo ennen sisäilmaongelmien ilmentymistä?

Saija Korpi
rakennusterveyspalveluiden
asiakkuuspäällikkö

 A-INSINÖÖRIT

Sisäilmariskejäkin voidaan ennakoida

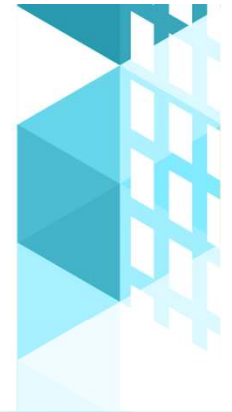

Kiinteistön omistaja – tunnetko riittävän hyvin kiinteistöjesi rakenteet, ilmanvaihtojärjestelmän toiminnan sekä mahdolliset sisäilman laatuun liittyvät häiritteijät?

Rakenteisiin ja sisäilman laatuun vaikuttavia häiritteijöitä voidaan arvioida riskianalyysin tai ennakoivan katsastuksen avulla jo ennen sisäilmaongelmien syntymistä tai sisäilman laadun heikentymistä.

- Tulevaisuuden tavoitteena on siirtyä akuuttien sisäilmaongelmien ratkaisusta mahdollisten riskien ennakointiin.

Kuntotutkimusten lähtökohtia

Tiedossa oleva
kosteusvaurio

Tiedossa oleva
kemikaalivahinko

Tunnettu äkillinen
vesivahinko

Ennakoiva selvitys,
mm. kuntoarvio,
riskiarvio, ennakoiva
katsastus

Tuleva peruskorjaus

Käyttäjien oireilu,
yleinen epäily,
poikkeava haju

Sisäilmaselvitysten
ja -kyselyjen tulokset

Rakenteiden ja sisäilman laatuun vaikuttavien hättatekijöiden riskiarvio

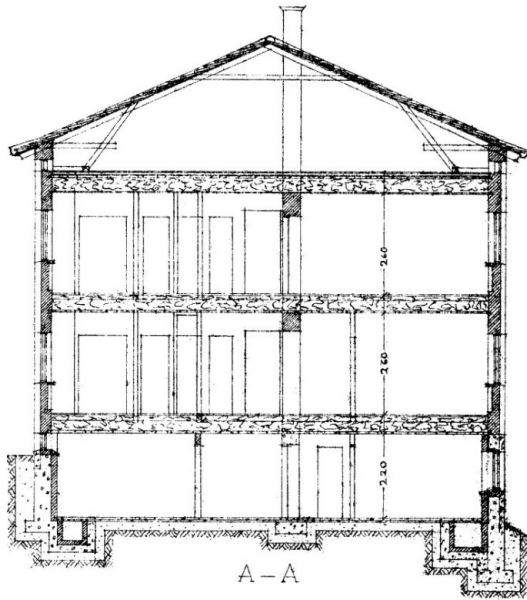
- Rakennuksissa voi esiintyä yksittäisiä tai useita sisäilman laatuun vaikuttavia hättatekijöitä, eikä pelkästään kosteus- ja mikrobivaurioita.
- Sisäilman laatua voivat heikentää esimerkiksi:
 - ilmanvaihdon toiminnan puutteet
 - sisäilman olosuhdeongelmat
 - kemialliset materiaalipäästöt
 - teolliset mineraalivillakuidut
 - ilmavuodot rakenteista
 - tai useampi hättatekijä samaan aikaan
- Kun mahdollisia sisäilman laatuun vaikuttavia hättatekijöitä halutaan arvioida tarkemmin ennakkoiden, tutkimukset suoritetaan vaiheittain:
 - Tarkastellaan rakenteiden ja ilmanvaihtojärjestelmien toimintaa piirustusten avulla (vaihe 1)
 - Rakennukseen tehtävän kohdekäynnin avulla (vaihe 2)

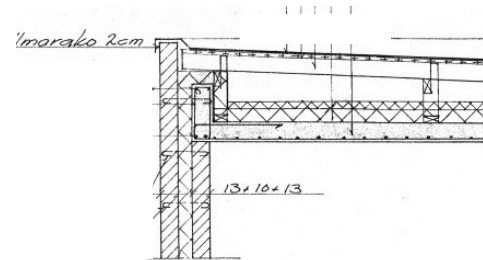
Rakenteiden riskiarvio – vaihe 1, lähtötiedot

- Lähtötiedoista selvitetään:
 - Esiintyykö rakennuksessa mahdollisia kosteusteknisesti riskialttiita, rakennusfysikaalisesti toimimattomia rakenteita
- Kosteusteknisesti riskialttiit rakenteet, ns. riskirakenteet:
 - Riskirakenteet ovat yleisesti käytössä olleita, rakentamisaikakauden määräysten mukaisia rakenteita
 - Nykytietämyksen valossa rakenteet vaurioituvat helposti jos niihin kohdistuu kosteusrasitusta
- Rakenneteknisten riskien arviointiin vaikuttavat:
 - rakennusvuosi
 - rakenneratkaisut
 - rakennuspaikka ja alue (rakenneratkaisuissa esiintyy alueellisia eroja)
 - mahdollisen peruskorjauksen toteutusajankohta ja korjauslaajuus

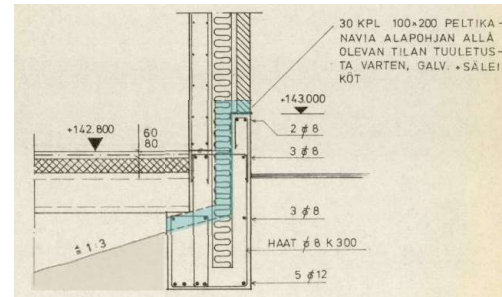
Riskien arviointi rakennepiirustusten avulla (vaihe 1) - esimerkkejä

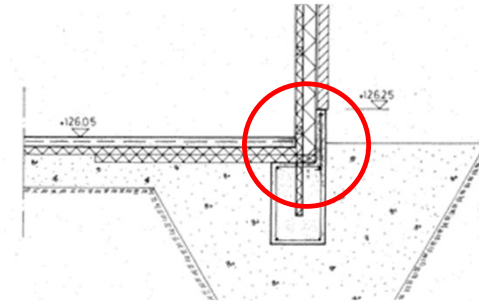
Massiivitiiliseinät, kotelolaattarakenteiset väli- ja yläpohjat, ikkunaliittymien pellavarive-eristeet, putkikanaalit, maanvastaiset seinät

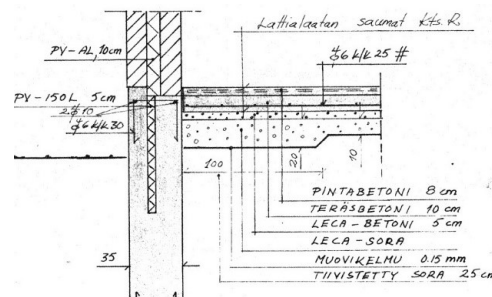
Ulkoseinärakenteena tuulettumaton tiili-villa-tiili-rakenne, yläpohjan rakenne ja tuulettumisedellytykset

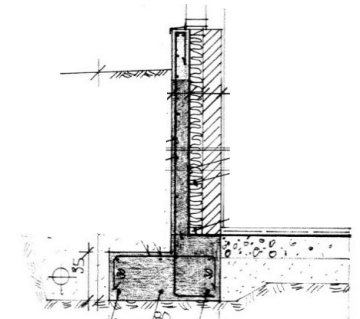
Kaksoislaattaiset ala- tai välipohjat tai ryömintätilallisen alapohjan tuuletus ja mahdolliset muottilaudat

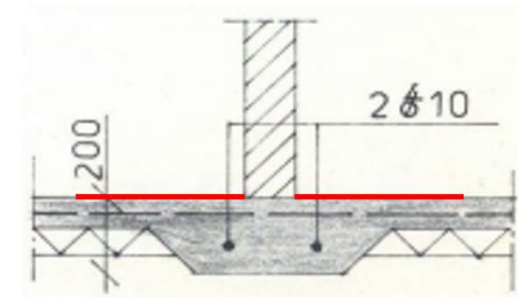
Seinän alaosassa valesokkeli-rakenne, sisäpinta levyrakenteinen. Ilmavuodot alapohjasta mahdollisia.

Alapohjan kosteustekninen toiminta ja riskit, sisältääkö rakenteet vaurioitumisherkkiä materiaaleja

Maanvastaiset seinärakenteet, joissa sisäpuolinen lämmöneriste ja kuorimuuraus, sisäpuolinen vedeneriste

Väliseinän kohdalla lämmöneristämätön laattavahvennos

Rakenteiden riskiarvio – vaihe 2, kohdekäynti

Ulkopuolisen kosteudenhallinnan puutteet

Ulkopuolisten rakenteiden tiiveys, ulkopuolinen vedeneristys

Julkisivujen rapautumisvauriot, ikkunapellitysten kunto

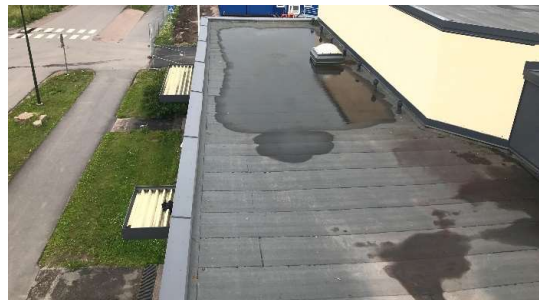
Rakenneliittymien tiiveys, ilmavuotojäljet

Vesikattovuotoihin tai ilmavuotoihin liittyvät jäljet, rakenteiden mahdolliset mineraalivillakuitujen lähteet

Yläpohjan tuulettumisedellytykset, vesikaton ja aluskatteen kunto

Vesikatteiden ja pellitysten kunto ja vedenpoiston toimivuus

Yläpohjan lämpövuotoihin viittaava jääpadotus räystäällä

Ilmanvaihdon riskiarvio – vaihe 2, kohdekäynti

Ilmanvaihtokoneiden käyttöikä ja kunto

Tuloilmakammion kunto ja viemärointi

Suodattimien puhtaus ja suodatinkehysten tiiveys

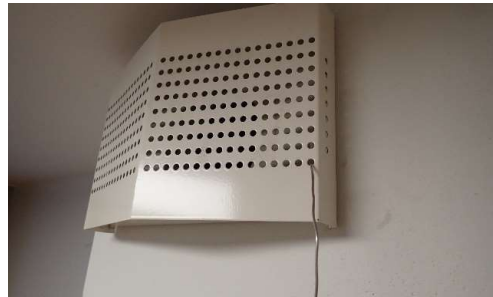
Puhaltimien silmämääräinen tarkastus. Ilmanvaihtokoneiden puhtaus ja äänenvaimentimien laatu ja kunto

Ilmanvaihtokoneiden pattereiden ja LTO -laitteiden silmämääräinen tarkastus

Ilmanvaihtokanavien rakenne ja puhtaus

Päätelaitteiden ikä (vaikuttaa tilojen huuhtoutumiseen ja vedontunteeseen). Päätelaitteiden kunto ja puhtaus

Päätelaitteiden vaimennusmateriaali
Voiko päätelaitteiden vaimennusmateriaalista irrota mineraalivillakuituja sisäilmaan?

Riskiarvio – vaihe 3, raportointi

- Riskiarvioinnin yhteydessä laaditaan kirjallinen raportti mahdollisista rakenteisiin liittyvistä **riskeistä** sekä sisäilman laatuun vaikuttavista **haittatekijöistä**.
 - Riskiarviossa esitetään rakenneosittain oleellimmat havainnot ja riskit rakenteisiin liittyen. Raportoinnissa hyödynnetään tarvittaessa rakenne- ja pohjapiirustuksia.
 - Raporttiin liitetään myös ilmanvaihtojärjestelmiin sekä mahdollisiin sisäilmaolosuhteisiin liittyvät havainnot sekä rakennuksen käyttäjiltä tai rakennuksen huoltohenkilökunnalta saatu palaute.
- Raportissa esitetään myös mahdolliset rakenteiden, järjestelmien, epäpuhtauksien ja sisäilmasto-olosuhteiden korjaus- ja tutkimustarpeet sekä tutkimustavat.

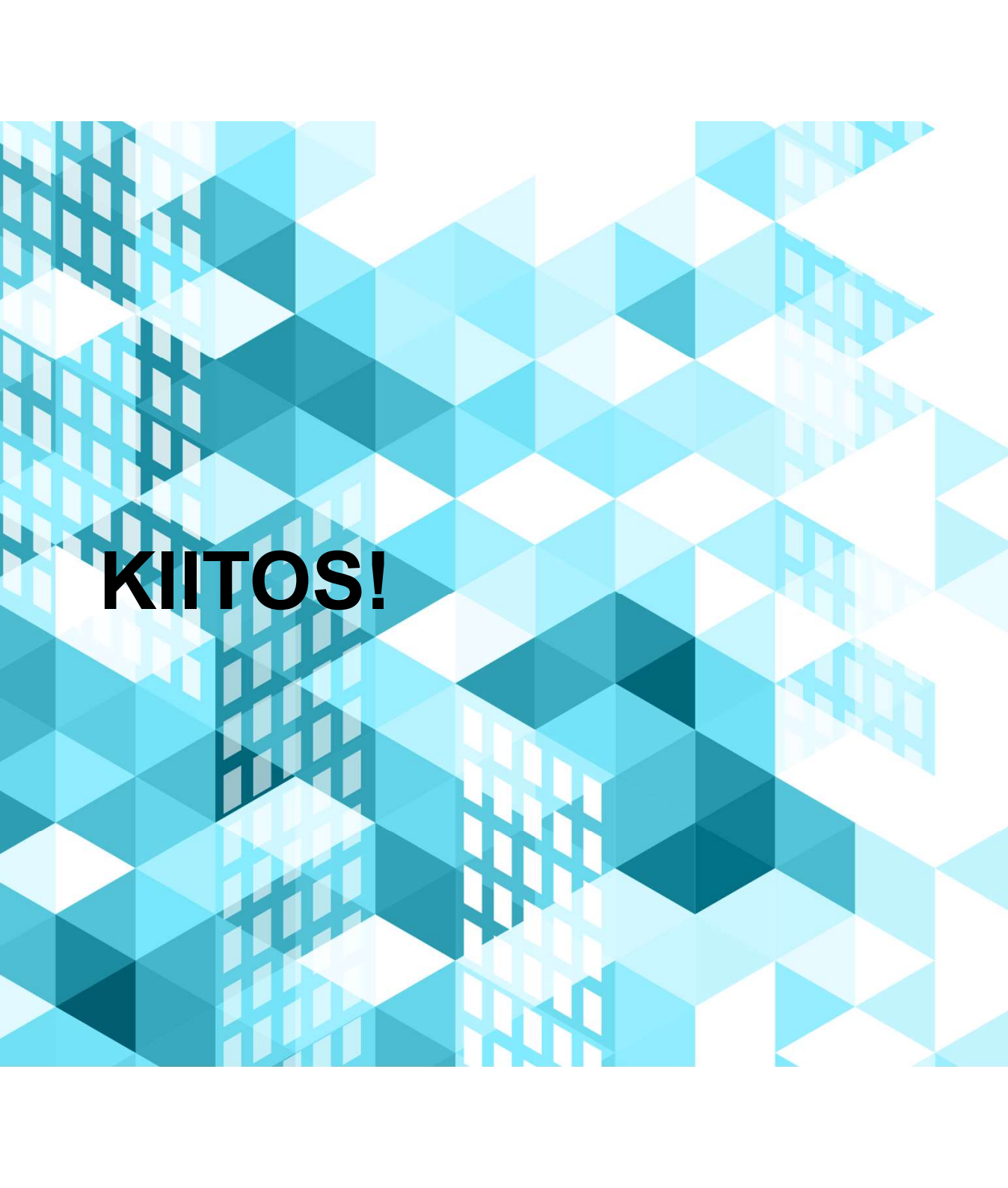
Haasteet

- Haasteina riskianalyysille on riittävien lähtötietojen saaminen
 - Rakennepiirustukset
 - Käytössä olevat rakennepiirustukset eivät aina vastaa toteutettuja rakenneratkaisuja
 - Tiedot tehdyistä korjauksista, korjaustavoista ja korjauslaajuuksista
 - LVI-piirustukset
 - Ilmamäärien mittauspöytäkirjat, tilojen suunnitellut käyttäjämäärät
 - Ilmanvaihdon puhdistusdokumentit
- Käyttäjäpalautteet
- Paine-ero ja olosuhdemittausten toteuttaminen riittävän kattavasti

Jokainen rakennus arvioitava yksilönä

- Eri aikakausina rakennettuihin rakennuksiin liittyy erilaisia rakenneteknisiä, ilmanvaihdollisia ja sisäilman laatuun vaikuttavia riskejä.
- Samalla vuosikymmenelläkin rakennetuissa ja peruskorjatuissa rakennuksissa voi esiintyä erilaisia rakenneratkaisuja ja riskejä. Lisäksi alueellisiakin eroja löytyy.
- Ennakoivat riskianalyysit ovat nopeita ja toimivia työvälineitä sisäilmariskien ennakointiin jo ennen sisäilmasto-ongelmien muodostumista.
 - Riskianalyysien avulla on havaittu tekijöitä, jotka ovat jo mahdollisesti heikentäneet sisäilmaolosuhteita.
- Riskianalyysien avulla voidaan tarkentaa myös tilojen siivottavuuteen ja rakennuksen huoltoon liittyviä toimenpiteitä sekä hallita paremmin tulevien korjausten kustannuksia.
- Lisäksi luottamus rakennuksen käyttäjien, huolto-organisaation ja kiinteistönomistajan välillä paranee, kun käyttäjät kokevat että heidän olosuhteistaan pidetään hyvää huolta.

KIITOS!

Saija Korpi
Erityisasiantuntija
Puh. 040 190 8765
saija.korpi@ains.fi

 A-INSINÖÖRIT

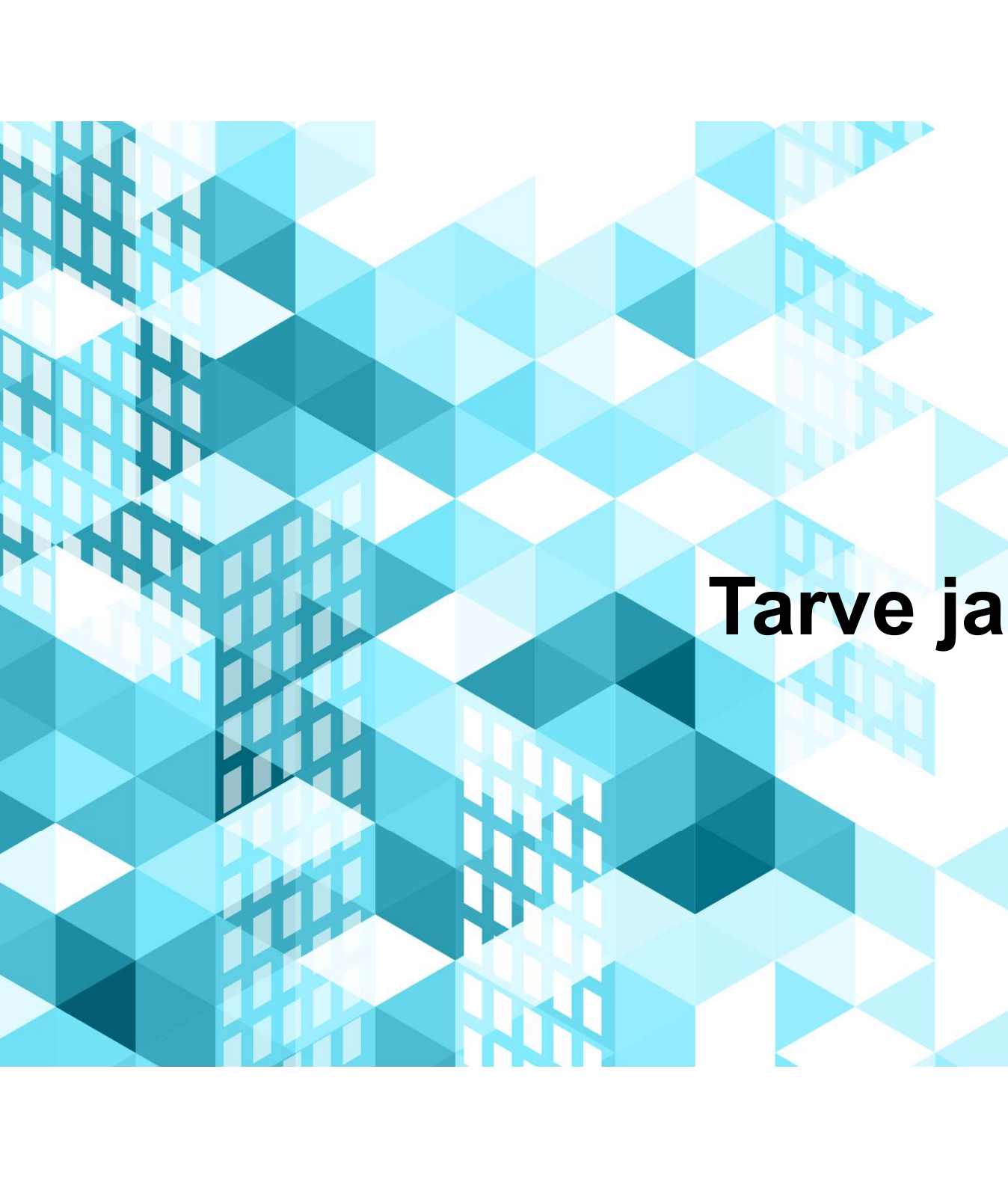

Ilmanvaihtojärjestelmien katsastus

Ennakoi tulevaa – tunne järjestelmäsi

Lari Eskola
sisäilmastoasioiden johtava asiantuntija

 A-INSINÖÖRIT

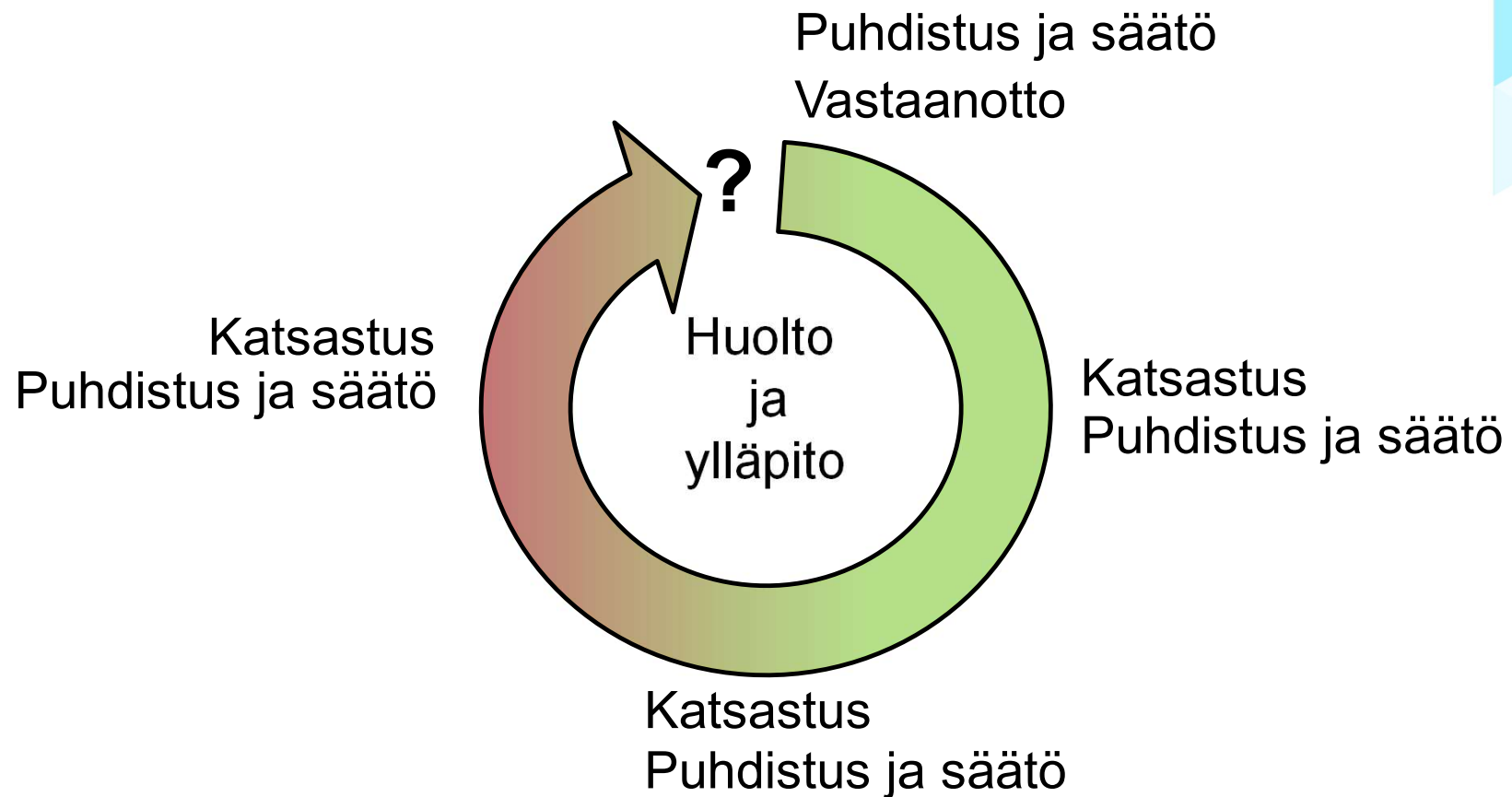

Tarve ja tavoite

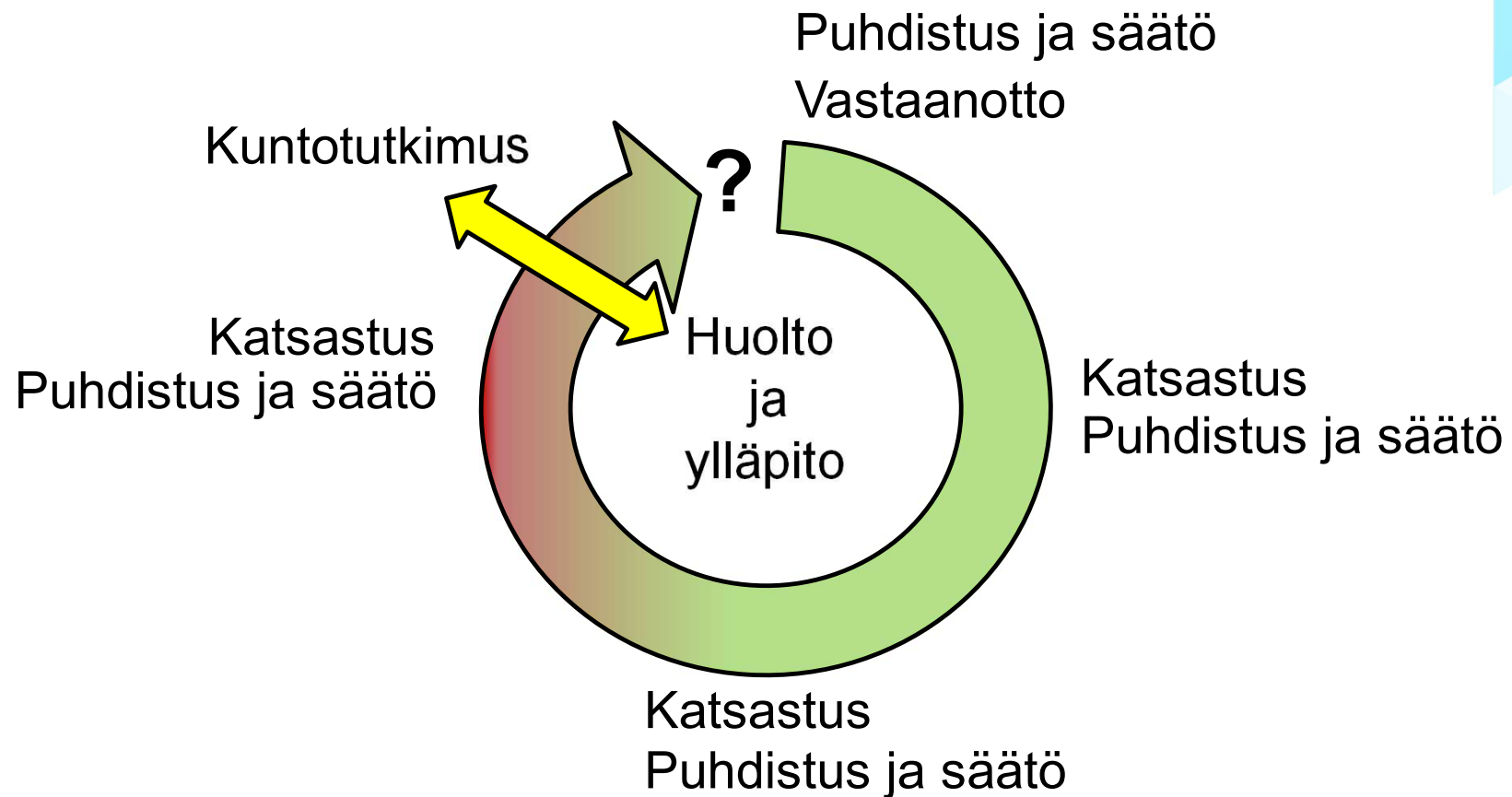

Ilmanvaihdon katsastus on
ilmanvaihtojärjestelmän toiminnan
varmistamista.

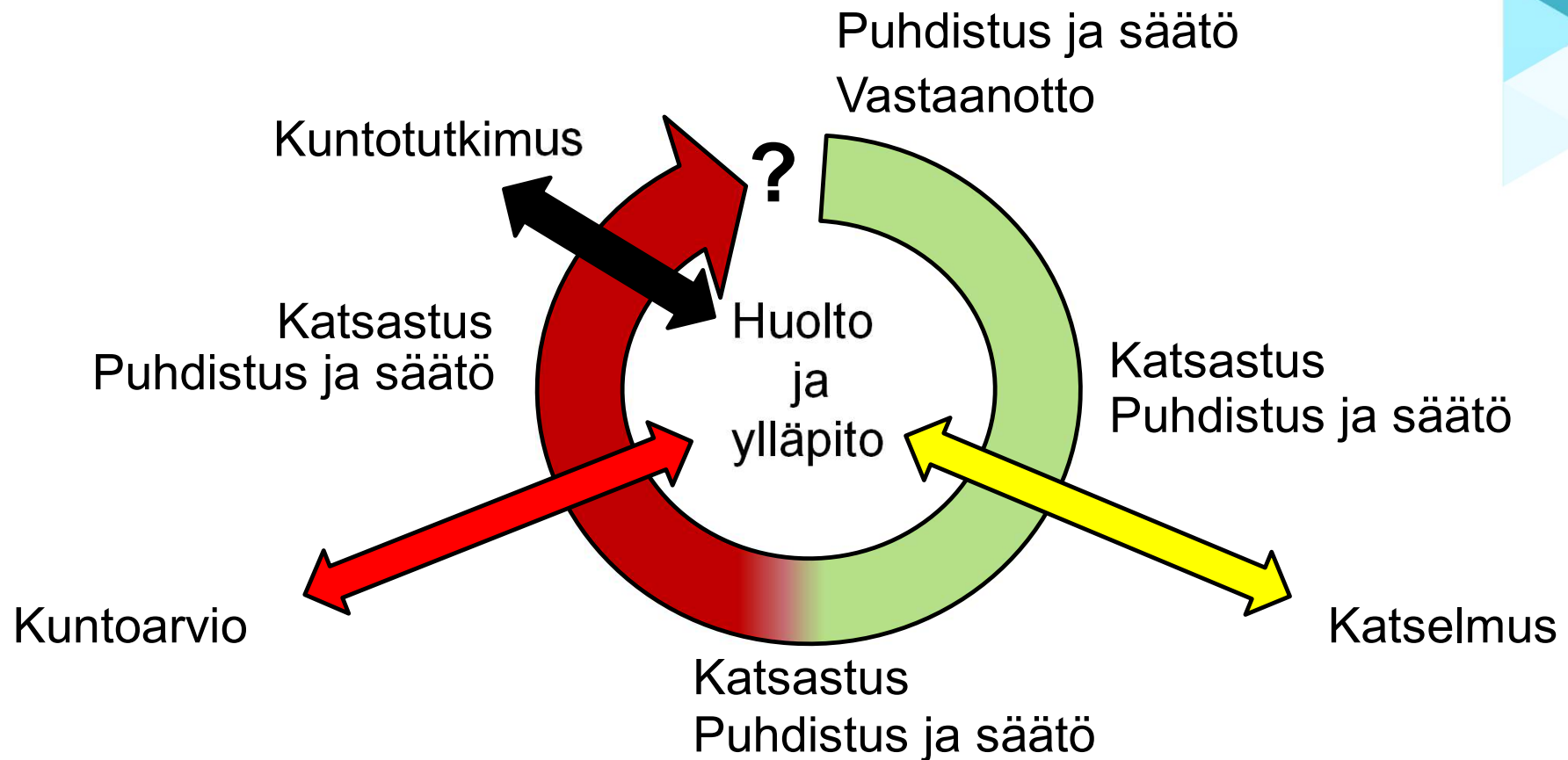
Elinkaari

Elinkaari

Elinkaari

Ilmanvaihtojärjestelmien toiminnan varmistaminen

- Katsastuksessa käydään läpi
 - Kunto ja toiminta
 - Käyttö ja huolto
 - Puhtaus ja hygienia
 - Paloturvallisuus
 - Rakennusautomaatio
 - Sisäympäristö
 - Energiatehokkuus

Ilmanvaihtojärjestelmien toiminnan varmistaminen

- Ilmanvaihdon katsastus on laajempiin mittauksiin tai IV-kuntotutkimukseen verrattuna nopea ja kustannukseltaan edullinen ilmanvaihdon tarkastusmenettely.
- Huollon ja ylläpidon apuna
- Rakennuksen elinkaarta ja energiatehokkuutta koskevien päätösten tukena
- Katsastuksessa ilmanvaihdon kunto, suunnitelman mukainen toiminta ja puhdistuksen tarve tarkastetaan pääasiassa aistinvaraisesti havainnoiden.
- Suositus 3–5 vuoden välein

Tulokset

Tieto nykytilasta

- Kiinteistön omistaja saa katsastuksessa arvion ilmanvaihdon kunnosta, toiminnasta ja puhdistustarpeesta.
- Katsastuksesta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää rakennusten ilmanvaihdon tarkastuksissa ja tutkimuksissa.
- Katsastuksen uusi ohjeistus valmistumassa vuoden 2022 aikana.
- Asiakirjat
- Komponentit
- Järjestelmän toiminta
- Tarkempien tutkimusten lähtötiedot

Kustannukset

Mikä maksaa?

- Tilaajan toiminta
 - Asiakirjat
- IV- järjestelmän katsastus
 - Tavoitekustannus alkaen n. 2 000–3 000 €
 - Hinta riippuu järjestelmästä ja laajuudesta
- Esitys jatkotutkimuksista
- Arvio kustannuksista

- *Asiakirjat*
 - Ilmanvaihtopiirustukset
 - Säättö- ja toimintakaaviot
 - Ilmavirtojen mittaus- ja säätöpöytäkirjat
 - Paine-erojen mittaus- ja säätöpöytäkirjat
 - Ilmanvaihtokanavien puhdistusraportit
 - Ilmanvaihtojärjestelmän tarkastus- ja huoltotyöselvitys
- *IV-järjestelmä*
 - Koneet ja toimilaitteet
 - Kanavat
- *IV-järjestelmän suunnitelman mukaisuus*
 - Vastaako suunniteltua
 - Vastaako toimintaa

Haasteet

Tällä hetkellä ilmanvaihtojärjestelmien toiminnassa on puutteita, jotka eivät aina ole käyttäjien havaittavissa.

Tavoitteiden saavuttaminen – toimivat ja energiatehokkaat järjestelmät

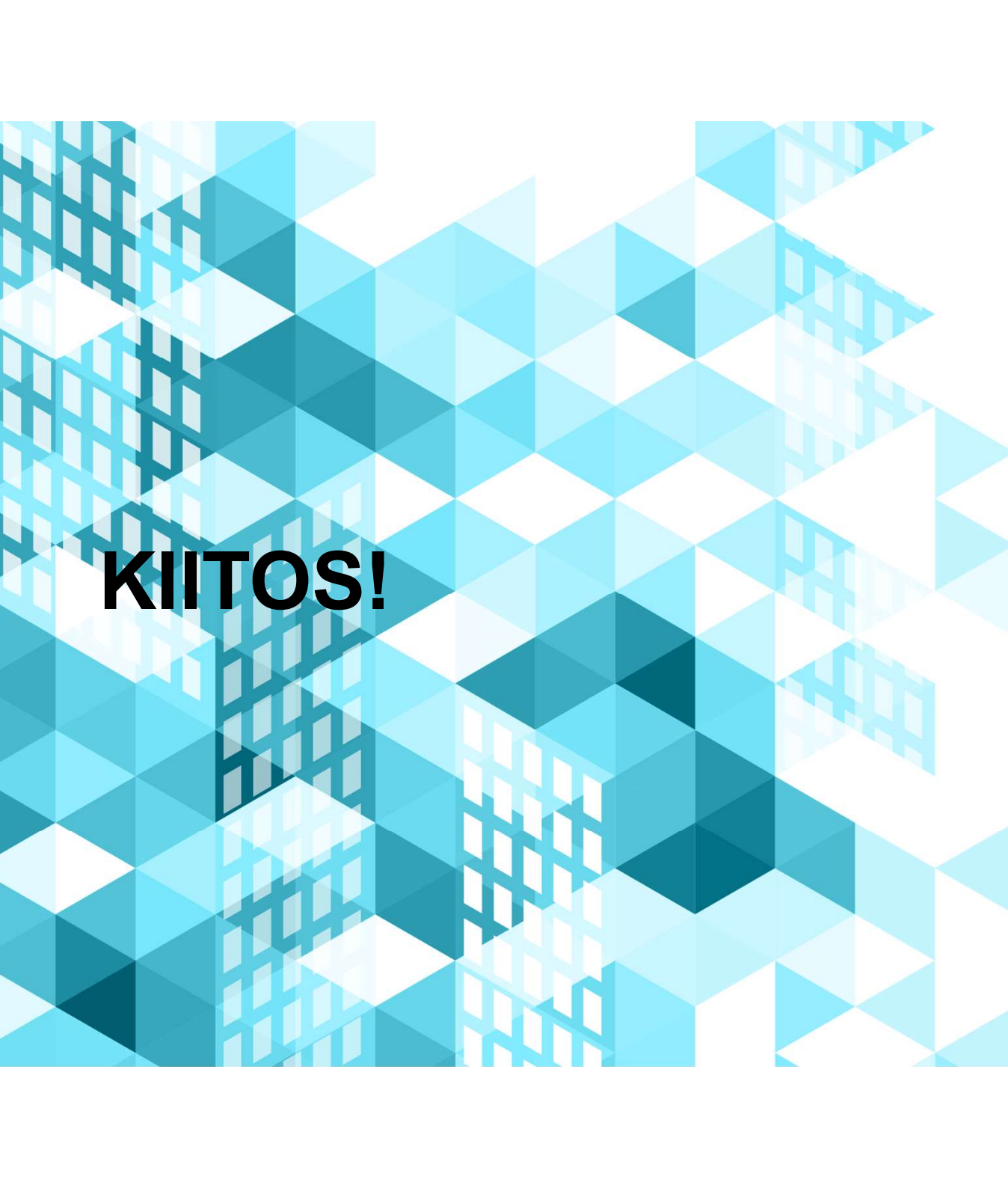
- Vapaaehtoinen – käytänpö, pitääkö opetella jotain uutta?
- Tunnenko järjestelmäni – osaanko tilata ja kuinka laaja on tarve?
- Löydänpö asiantuntijat - kuka tekee?
- Tieto lisää tuskaa
- Tilaajan päätettävissä – tehdään / ei tehdä
- Järjestelmän toiminnan tason selvittäminen saattaa vaatia tarkempia jatkotutkimuksia
- Mistä löytyvät pätevät tekijät?
- Kaikkea ei ole mahdollista selvittää lyhyessä katsastuksessa – jatkotoimet

Yhteenveto

Tätä on ilmanvaihdon katsastus

- Tarkastusmenettely ilmanvaihtojärjestelmän toiminnan varmistamiseksi
- Nopea
- Ilmanvaihdon kunto, toiminta ja puhdistustarve
- Huollon ja ylläpidon apu: elinkaari ja energiatehokkuus
- Tulokset antavat lähtötiedot laajempiin tutkimuksiin

KIITOS!

Lari Eskola
Johtava asiantuntija
Puh. 040 637 2131
lari.eskola@ains.fi

Jatketaan keskustelua!

Saija Korpi
Erityisasiantuntija
Puh. 040 190 8765
saija.korpi@ains.fi

Lari Eskola
Johtava asiantuntija
Puh. 040 637 2131
lari.eskola@ains.fi

Olli Saarinen
Erityisasiantuntija
Puh. 0400 654 209
olli.saarinen@ains.fi

